

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

ЎТАЁТГАН КУНЛАР ШУКУҲИ

Дунёда байрамлар куп. Байрамлардан байрамларнинг фарқи куп. Турган гап, ҳаммасининг ҳам узига яраша шукуҳи, сурури бор. Аммо моҳияти битта: улар қандай санага бағишланишидан, қачон, қасрда, қай тарзда нишонланишидан қатъи назар, фақат бир нарсага хизмат қилади. Аниқроғи, ҳаммаша кишиларга шодлик келтиради, кекса-ёшни мудом хайрли ишларга илҳомлантиради. Ва яна: эзгуликнинг баҳоси, савобнинг ниҳояси булмаганидек, қўтлуг айёмларнинг ҳам яхши-ёмони, қувончнинг катта-кичиги булмайди. Шу боис муайян бир миллат ёки халқнинг байрамидан бошқалар ҳам қувонади, узгалар ҳам баҳраманд булади. Негаки, инсониятнинг азалий одати шу: у дунёга келибдики, доимо бир-бирига яхшилик, бахт-саодат соғиниб яшайди. Бундай соф ниятли одамлар эса албатта тинчлик-озодлик ошини ошайди.

Мана, узимиздан қиёс. Илк кукламининг бошида кўплар қатори биз ҳам халқаро Хотин-қизлар куни — 8 мартни шоду хуррамлик билан кўтиб олдик. Айём баҳона оналаримизга, опа-сингилларимизга, жамики аёлларимизга ҳар қачонгидан да чуңгрок иззат-ҳурмат курсатдик. Таъбир жоиз булса, гуллари-мизга гуллар тутқаздик. Меҳрдан меҳр униши, эзгулик эҳтиромдан бошланиши рост экан. Удуг зотлар айёми ҳаял утмай миллий байрамимиз — Навруз тантаналарига улашиб кетди. Бутун борлиқни иликузилди дамларнинг тансиқ таоми — сумалаклар ҳиди тутди. Шу асно кимлардир яхши ният, эзгу тилак-ла далаларга уруғ себди, кимлардир боғ-роғларга янги кучат экди. Бошқа биров, жилла курса, хонадони ен-атрофини тартибга солди, нима булган-даям, эл-юрт дуосини олди.

Кечаги ҳафта эса, биз яна бир қўтлуг санани кенг нишонладик. Дунё мусулмонлари сингари Қурбон ҳайитини росмана байрам қилдик. Сабабини узингиз яхши биласиз. Бу ҳайит ҳам ийд-Рамазон янглиғ аҳли ҳиминларнинг энг муқаддас байрами ҳисобланади. У аслида кўнгил мулкларининг байрами,

том маънода тинчлик-тотувлик, дустлик-биродарлик, узаро ҳамжиҳатлик ва шукроналик айёмидир. Инчунун, бу кунларда инсоний фазлу қарамлар, бебаҳо қадру қимматлар, боқий меҳру муруватлар, барқарор шафқату марҳаматлар тула-туқис рубебга чиқади. Тонгда бошланган тоат-ибодатдан сунг одамлар бир-бирларини байрам билан қўтлайдилар. Хаста-ю ногиронларни, бева-бечораларни, етим-есирларни йўқлаб, кўнгилларини кутарадилар. Кексаларни, табарруқ ёшли бобо-момоларни зиярат қиладилар. Утганлар хотирасини ёдга оладилар. Сунгра савобларга йўрилган айёмни шоду хуррамлик, уйинкулги ила давом эттирадилар.

Жумҳуриятимиз раҳбариятига минг раҳмат! Исломиий қадриятларнинг узига хос жиҳатларига жиддий эътибор қаратди. Худди қайта тикланган Навруз сингари ийд-Рамазон ва Қурбон ҳайитларини ҳам умумхалқ байрами сифатида эълон қилди. Муборак Ҳаж сафарига борувчилар учун ҳам моддий, ҳам маънавий шарт-шароитларни муҳайё этди. Утган ҳафта нишонланган Қурбон ҳайити бу ҳақдаги қарору Фармонлар нақадар улугвор, мангуликка нақадар даҳлдор эканлигини курсатди. Бу шодисналарга буюк бобокалонимиз Амир Темурнинг таваллуд куни тантаналари улашиб кетгани, юзлаб-минглаб ҳамюртимиз икки миллиондан ортиқ ҳожилар сафида Маккани тавоб этгани шубҳасиз, нур устига нур будди.

Қаранг, бир ойнинг нари-берисида қанча байрамнинг, қанча шодлик-хуррамликнинг, қанча яхшилиги эзгуликнинг гувоҳи булибмиз. Бас, шундай экан, келинг, утаётган кунларимизга шукроналар келтирайлик, биргалашиб дуога қўл очайлик:

Илоё, байрамларимиз куп булсин, имонимиз бут, ниятларимиз хуб булсин!

Юртимизга бало-офатлар доримасин, хонадонларимиздан бахт-саодатлар ари-масин!

Абдунаби ҲАЙДАРОВ

Адолатхон дўппи тикса, йигит гулга айланар,
Зухроларнинг кўнгиллари ипак бўлиб бойланар.
Хонатласдан кўйлак тикса, кийган Барчин қизларнинг
Самбит қоматлари расо, юзи қирмиз, ойланар.

Суратда: марғилонлик чевар
Адолатхон Гуломова

МУРУВВАТ КЎРСАТИБ

Халқимизда меҳру — мурувватга муҳтож инсонларга ёрдам бериш азалий удумларга айланиб қолган. Бу анъана бугунги кунда ҳаётимизга янада чуқур сингиб бормоқда.

Яқинда Тошкент шаҳар «Навруз» хайрия, «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси ва хотин-қизлар қўмитаси

ҳамкорлигида пойтахт туманларида яшовчи 3 ёшдан 10 ёшгача бўлган 60 та боланинг суннат тўйларига бағишланган тадбир ўтказилди.

Тошкент шаҳар ҳокимининг биринчи ўринбосари Аҳсам Миржалолов тадбирни очиб тўй болаларнинг ҳар бирига 2000 сўмдан

қўйилган имтиёзли омонат дафтарчаларни топширди. Шунингдек, болаларга ўқувчилар папкаси, ўқув қуроллари тўплами, кийим-кечаклар, турли ширинликлар ва ўйинчоқ эсдалик совғалари берилди.

Тадбирнинг файзли ўтишида таниқли санъаткорларнинг хизматлари катта бўлди. Мирза Хол-

медов, Абдулҳай Каримов, Сайёра Қозиева каби халқимизнинг сеvimли хонандалари ижро этган қўшиқлар иштирокчиларга завқ-шавқ бағишлади. Айниқса, республика «Томоша» театрлаштирилган болалар гуруҳи намойиш этган мусиқали саҳна кўринишлари томошабинлар олқишига сазовор будди.

ЎЗ МУХБИРИМИЗ

МАСЪУЛЛИК ҲИССИ

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жағмага мос томонидан ўтказилган «Оммавий ахборот воситаларида демократик жараёнларни чуқурлаштириш, ҳаётга танқидий-таҳлилий қарашни кучайтириш» мавзусидаги семинар-кенгашдан кейинги ўйлар...

Бош муҳаррир минбари

Инсон токи ҳаёт экан қорин туйғазиб, иссиғу-совуққа мос тарзда кийиниш каби табиий заруратлар қаторида дунени билиш, англаш, таҳлил этиш, яъни онгли яшашга эҳтиж сезиб яшайди. Унга бу йилда минг-минг йиллар доноликларини узидан жам этган китоблар энг биринчи кумакдош бўлишса, иккинчи кумакдош оламда юз бераётган воқеа-ҳодисалардан огоҳ этувчи оммавий ахборот воситаларидир. Бугунги замондошнинг узининг кундалик ҳаётини газета-журналисиз, телевидение-радиоэсиз тасаввур ҳам етолмайди. Кунинча оммавий-ахборот воситалари ҳақида гап кетаркан, унга «Тургинчи ҳокимият» деган сифат ҳам аёлга қўшиб айтилади. Ва шу уринда ишонч билан айтиш мумкинки бу айни турти, таърифидир. Чунки кўпчиликка қарата айтилган сўзинг қувватини, кўпчилик ҳукмига ҳавола этилган сўзининг залворини дунёда ҳеч қандай кучга қиёслаб бўлмайди.

Мустақиллик йўлидан демократия сарилаётган одамларнинг мамлакатимизда асосий қуроли сўз бўлган оммавий ахборот воситаларининг урни ва аҳамияти қай

даражада? Бугунги куннинг бош вазифаси, бош мавзуи қандай? Айни дамда журналистикани ҳаёт мазмуни деб қабул қилган одам қандай хислат-фазилатларни узидла жам этган бўлиши керак? Бу мураккаб, турли рангу-жиловларга, турли муаммоларга тулик давр журналист зиммасига қандай вазифаларни юклармоқда? Бозор иқтисоди оммавий-ахборот воситасига, шунингдек журналистнинг турмушига ҳам ўз таъсирини ўтказмай қолмастан бир шарафига меҳнат, ҳаёт қандай ташкил этилиши керак?

Семинар-кенгаш ана шу юқоридagi каби савол-сўроқлар, қизгин баҳсу мунозаралар асосида ўтди. Шу уринда Президентимиз

Ислом Каримовнинг куюнчақлик билан айтган мана бу сўзлари беҳитер ҳасдан утади: «Оммавий ахборот воситалари демократлаштириш йўлининг, ислохотлар йўлининг фаол тарғиботчиси бўлиб қолиши шарт. Айни пайтда уларнинг ўзи моҳият жиҳатидан демократик бўлмоғи лозим». Оммавий ахборот воситаси вақилининг ўзи ҳам ҳамини узини-ўзи тарбиялаб, дунёқарашини бойитиб, Президентимиз таъбирлари билан айтганда, «Ҳаёт қозонида» қайнаши керак.

1998 йил Оила йили деб аталди. Республикада ана шу муносабат билан турли миқёсдаги катта-кичик тадбирлар ўтмоқда. Умумий ишнинг муваффақиятини таъмин-

лашга қаратилган қарорлар қабул қилинмоқда. Бу тадбирлар қадим Шарқда муқаддас саналган оила қўргонини мустаҳкамлайди. Яъни, ҳар бир инсон манфаатидаги ҳизмат қилади. Маълумки, инсон жамиятга қай мақсуда орин тўتماгин, хонадонда ота, она, фарзанд сифатида оиланинг оддий бир аъзосидир. Оиланинг ҳаёт, бундаги муҳит эса инсон қамолоти, руҳияти, фаолиятида муҳим аҳамият касб этади. Бу эса ўз навбатида бевосита жамият тараққиятида ҳам акс этади. Рузномамиз «Оила ва жамият» деб аталади. Айни ана шу ҳолат зиммамизга алоҳида бир масъулиятни юклайди — рузномамизни ҳамини сураб, излаб топиб

уқувчи, сузимизга ишонувчи, кўвончу дардига бизни бир ҳамлард, ҳамдам деб билувчи азизу-муқаррам муштарыларга ҳамини муносиб бўлишга, қаттиқ ишлаш, изланишга чорлайди. Рузномамиз муҳлиснинг бизга билдирган ҳар бир дил изҳоридан — хоҳи бу эъза бўлсин, хоҳи бу телефон орқали бўлсин, хоҳи даргоҳимизга ташриф чоғида бўлсин, кўнглимиз осмон қадар юксалгандан юксалади. Ижод захмати, машаққати — уйқусиз турлар, ҳаловатсиз кунлар гуе пардек тузгуб кетали бундай оилаларда... Ва ана шу инсоний олий туйғу бизни бош қаҳрамонимиз — қондош, жондош қалқимизнинг иссиғи-ю, совуғига кўвончу гамилирга аза-ю туйларига-ҳаётга масъуликка улайди.

Дилбар САИДОВА

Маълумки, ҳуқуқий демократик жамият сари илдам олим ташлаётган мустақил давлатимизда оила, оналик ва болалик муҳофазаси ҳукумат сисмати даражасига кўтарилган. Жорий йилнинг Оила йили деб эълон қилинган ҳамда Оила илмий маркази фаолият курсига бошлагани, қолаверса, оила мафлаатларини ҳимоя қилиш учун ҳукуматимиз томонидан «мўмай маблаг сарфланган» деган фикрнинг эркин далилидир. Шунингдек, Олий Мажлисининг навбатдаги сессияси кун тартибидан қўриқилган муҳим масалалар қаторида «Оила кодекс» лойиҳасининг кири-тилгани ҳам бежиз эмас. Бу — Шарқда қадимдан муқаддас гуна саналган оилани демократик таъинларга таъинган ҳолда янгича мазмун — моҳият касб этган қонулар билан қаролатиш демократ.

Оила жамият равнаки ва маддават истиқболли беҳлилайди. Оиласи бой-бадавлат мамлакатининггина келажак порлоқ бўлади. Шунинг учун ҳам янги қонун лойиҳаси умумхалқ ўртасида қизгин муҳокама қилинмоқда. Табиийки, ҳар бир қилди оила билан узвий боғлиқ. Демак, бу масалага бевосита ва биливсоти дахлдор, бошқача қилиб айтганда, оила учун масъулик хисси барчага баробардир.

Ўзбекистон республикаси еиларининг «Қамолот» жағмага масида «Оила кодекс» лойиҳаси муҳокамага бағишлаб «Енг оила муаммолари» мавзусида давра суҳбати ўтказилди. Қизқарди тортишувлар ҳамда баҳс-мунозаралар руҳида ўтган давра суҳбатида республикамиздаги табиқили қонунишунослар, жамолат ва тақчилот раҳбарлари иштирок этишди. Унда янги қонуннинг афзадлик томонлари эътироз этилиши билан бирга унинг мукамаллигини таъминлашга хизмат қилган қўллаб-қувватлаш фикр-мулоҳазалар билдирилди. Хусусан, республика хотин-қизлар қўмитаси қошидаги «Оила илмий маркази» директо-

ри Ойница Мусурмонова шундай деди:

— Бизнинг марказ доимлари ҳамда мухтаassisларнинг ҳамкорлигида ўтказилган экспертиза хулосасига қўра, бугунги кунда оилавий ажралишларнинг ун олтига тури мавжуд экан. Қариндошлар ўртасидаги қўла-андачилик ҳам ажралишларга сабаб бўлаётган оимлардан бири ҳисобланади. Шу боис янги кодексга қариндошлик, қўла-андачилик турғисидида банднинг киритилиши муҳим аҳамият касб этади. Шубҳасиз, бу — оилани мустаҳкамлаш ва уни бузимас қўргонга айлантиришга хизмат қилади.

— Гап ажралишлар ҳа-

«Оила кодекс» лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

мумкин. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, оила қўриш иштиери, мажбурий эмас. Фуқароларнинг эрки ўз қўлида, ҳола-сая миладотини, хоҳласа бошқача давлат фуқароси билан турмуш қуришга ҳаққидир. Бу ҳар қилинмиг ҳуқуқи, уни чегаралаш эки таъкидлашга қонунда йул қўйилмайди. Яна тақдор бўлса ҳам айтганда, оилавий муносабатлар ута мураккаб бўлганлиги учун уларни фақат ахлоқ нормалари лорасида ўрганиш мумкин ҳолос. Оддий бир мисол орқали фикримизни исбот қилмоқчиман. Ай-

Оила ҳақида қонун яратиш машаққатли иш. Чунки қайси жойда нечта оила бўлса, ҳар бирининг ўз анъаналари, ўз этиқоли, ўз ҳақиқати ва низомилари бор. Шунининг барини умумий бир қонунлиқларга жамлаш ва бу қонунларга одамларни ишонтириш, адолатли эканига шубҳа қўлдирмаслик осонликча кечавермайди.

Мен «Оила кодекс» лойиҳасини ўрганаётим шу туйғунин хис этиб турдим.

«Умумий қодалар» деб номланган 1-бўлимда Ўзбекистон Республикаси «Оила кодек-

«меҳнатни оналик билан боғлаб, қўниб олиб бериш учун аёлларга шариот яратил» деган жумлада мен ана шу адолатли хис этдим.

Аёл биринчи навбатда она, хонадон бекаси. Лекин бугун шариот ҳаётга қозаси билан узини тулалитига оналик, бекаликка бахш эти олмайди. Демак, унга фарзанд тарбияси билан шугулланиш, оилда ўз бурчларини бажариш учун ишлаётган қорқоғи маълум маънода шариот яратиб бериши керак. «Унинг, болани билан» ишим йўқ, сен остонадан кўчага чиқдингми,

лар ҳимояси, уларга масъуллиқ, жавобгарликка қаратилган. 66-моддалаги шундай сатрларни ўқиймиз: «Ота ва она бошқа-бошқа яшганида бола уларнинг ҳар бири билан қўришиш ҳуқуқига эга».

Оила иккига ажралган, табиий ҳолда ўғай ота, ўғай оналар пайдо бўлади. Болаларнинг ўз онаси ё отаси билан муомала қилиши қийинлашади. Бу эса маънавий келтилик, моддий муҳтожликка олиб келади.

Лойиҳадан бу модда қонунга айланса, болаларни ана шу қўнилисизликлардан асрайди. Гап фақат ўз ҳуқуқини талаб қила билишга қолади. У меҳр ҳуқуқига, отаси ё онаси билан моддий улуғ оғил ҳуқуқига эгаллиги ҳақида бундай болаларга синдириш, бунинг салақа сураш, камситилиш эмас, қонунга интилиш, ҳаққа интилиш эканини ўқидириш зарур бўлади, ҳолос.

Лойиҳанинг 199-моддаси ҳам менга жуда маъқул бўлди.

«Болаларни тарбияга олган шахс ўз ҳуқуқларидан фарзғулик эки бошқа наст ниятларда тарбиясидидаги болаларга зарар келтирган ҳолда қўйлазанса, шунингдек уларни назоратсиз ҳамда зарур моддий ердасиз қолдирса, воясизлик ва ҳомийлик органи болаларни тарбияга олган шахсларни белдиганган тартибда жавобгарликка тортиш масаласини қўзғатишга ҳақли».

Умуман, Ўзбекистон Республикаси «Оила кодекс» лойиҳаси Оилани алолат мезонларида ушлаб туришга, меҳр-эҳтибор, ҳаққат мезонларида ушлаб туришга қаратилган.

Оила ҳақи, ҳуқуқи Алолат тарозисида турса, алолат тарозисида тортилса, жамиятдаги муаммоларнинг кўпига счим топиллади.

Тез орада қабул қилинажак лойиҳамиз ана шу счим тараф ташланган янги қадамимиздир.

Қутлибека РАҲИМБОВА

ЖИДДИЙ ВА МУРАККАБ

қида кетганида, масаланинг ута жиддий ва мураккаб эканлигини унутмаслик керак, хулоса чиқаришга шўнишмаслик зарур, — деди республика «Маҳалла» хайрия жағмага маси раиси Темур Шукуров. — Бизда ҳамон ажралишлар суд орқали амалга ошириляпти. Ваҳоланки, бу масала энг аввало оилда, кейин қариндошлар ўртасида, қолаверса, маҳаллада эки бошқа жамолат тақчилотларда қурилоб муҳокама қилинса яхши бўларди. Агар шундан кейин ҳам ижобий ҳал этилмаса у ҳолда ишчи судга ошириш мумкин. Ушанда ҳам суд ажрим чиқаришда аёлга жамолат қаршида фикрини инобатчи оқиши мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистон Республикаси Конституцион суди ранис уринбосари Орол Назаровнинг еш оила муаммолари хусусида билдирган фикр-мулоҳазалари ҳам давра суҳбати иштирокчиларида катта қизиқинг уйғотди.

— Оилавий муносабатлар негизини шахсий муносабатлар ташкил этади, — деди О. Эрнзаров. — Шунинг учун битга кодексда бу муаммони ҳар томонлама қамраб олиш қийин. Фақат унинг муҳим жиҳатларини умумлаштириб ахлоқ нормалари доирасида белгилан-

рим ўзбек қизлари ҳорижлик фуқароларга турмушга қийинчилик. Энг ачинарлиси улар чет эл фуқаросининг оилавий муносабатларини ўрганмасдан туриб, ўткинчи ҳою-ҳавасга учинбундай қилишляпти. Эрига «эркатой» хотин бўлиш урнига қўни қўнилошга қолаётганлари кўп учрамоқда. Ахир, ҳорижлик эркекнинг оилавий муносабати пешонасига «эзимо» унинг оиласи, бола-чақаси бориб. Буна ҳеч қим кафолат беролмайди. Охир-оқибатда эса унга теккан қиз тақдирининг тапшиландиға айланаб, керакмас бўюмоқ бўлиб қолиши ҳеч гап эмас.

Давра суҳбати якунида оила қўриган еиларга жойлардаги маҳаллий ҳокимият эки бошқа тақчилотлар томонидан қимматбаҳо совға-саломларга қўниб «Оила кодекс» китобчаси ҳада этилса, илк бор меҳнат дафтрасига очилиб ишга қарайтганларга эса «Меҳнат кодекс» китобчаси тақдим қилинса мақсадга мувофиқ бўлиши кўпчилик қўллаб-қувватлаган. Еиларни мустақил ҳаётга тайёрлашга бу янги кодекс узига хос мактаб ролини ўташлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

К. ТОШМИРЗАЕВ

АДОЛАТ ТАРОЗИСИ

энди она, хотин эмас, ишчи, хизматчисан» деган нуктан назар ўтмайди. Агар шу лойиҳа тасдиқланса, аёлнинг оналиги учун шариот яратил зарурлиги қонун билан ҳимояланади. Бу — жула янги ҳимоядир, керак ҳимоядир.

Бизда «Никоҳ — Муқаддас, никоҳ омондан ерга тушади» — деган гаплар бор.

«Оила кодекс» лойиҳасининг 50-моддасидаги «Никоҳ ҳақиқий эмас» деб тоғини фақат суд тартибидида амалга оширилади», деган жумла уша қадимий ҳикमतлар ҳақиқининг қонунга айланган бир шаклидир. Чунки сал қизишиб аччиқ устида «Талоқсан» — деб юбориш, «келдингми», «келдингми» деган билан никоҳнинг иккига ажралишга қонун йўли билан тўсиқ қўйилган бу.

Ҳаёт — мураккаб нарса. Баъзан қўйилмаган ҳодисалар ато этади. Ахир, ҳеч қим «ажрашман» деб никоҳга кирмайди-ку.

Ажралишнинг энг катта жаборни болалар тортади. Шунинг учун Ўзбекистон Республикаси «Оила кодекс» лойиҳасидаги жумла қўллаб-қувватла-

ШУНДАЙ КЕЛИНЛАРИМИЗ БОР ЭKAN...

1998 йил — Оила йили деб эълон қилиниши муносабати билан Республика хотин-қизлар кумитаси, халқаро «Экoсан», «Oлтин мерoс» ҳамда «Маҳалла» хайри жамғармалари ҳамкорлигида ташкил этилган «Энг ибратли келинчақ» курик-танловининг дастлабки бoшқичлари вилоят, туман ва шаҳарларда бўлиб ўтган эди.

Яқинда пойтахтимизнинг Алишер Навоий номи театр биносида танловнинг якуновичи бoшқичи бўлди. Унда турли вилоятларнинг голиб саналган келинчақлари узаро беллашдилар. Келинчақларнинг ўзбекona урф-одатларига йўрилган чиқишлари томошабинларда катта қизиқиш уйғотди. Албатта уларнинг ижрочилик маҳоратларини баҳолаш ҳакамлар ҳайъатига осон бўлмади. Бироқ, шунга қарамаcдан голиблар аниқланди.

Анджонлик Муборакхон Ёқубова, наманганлик Малика Муҳиддинова, Фаргона водийсидан келган Уктамхон Маматовага учинчи, тошкe-

нтлик Шаҳноза Йулдошeва, кўҳна Самарқанддан келган Мавжуда Очиловага иккинчи уринлар насиб этди.

Тошкент вилоятининг келинчаги Садоқатхон Журабoева «Энг ибратли келинчақ» Республика курик танловининг мутлақ голибаси деб топилди. Бироқ гап голиб бўлиш-бўлмаcликта эмас. Бу ерда масаланинг моҳияти бошқа ёқда. Танловда иштирок этган ҳар бир келинчақ узлари яшаб истиқомат қилаётган ҳудуддаги узига хос миллий анъаналарни жонли лавҳаларда кўрсатиши ва кўпчиликнинг оқлишига сазовор бўлиши. Айниқса, навоийлик келинчақ Дилшо-

Басира САЙИД АЛИ

да Тоҳир қизининг гул куллари билан тиккан палаклари барчани ҳайратга солди.

— Мен голиб бўлолмаганимдан ҳафа эмасман. Қайтага Тошкентга келиб ун уч вилоятдан ун уч нафар дугона ортгирганимдан хурсандман. Кейин кўпчиликка узим тиккан палаклар ёққанидан мамнунман, — дейди Дилшода Тоҳир қизи. Томошабинлар сурхондарёлик келинчақнинг миллий кийимлар билан чиқишини ҳам оқлишадилар.

Шундай қилиб, «Энг ибратли келинчақ» республика курик-танлови нўхосига етди. Гарчи бундай танлов Республика миқомизда биринчи марта ўтказилган бўлса ҳам ундан қўзланган мақсадга эришилди. Элимизда ибрат бўлибдек келинчақлар, оқибати оилаларни халққа танитди.

Курик-танловда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг уринбосари, Республика хотин-қизлар кумитаси раиси Дилбар Гуломова голибларни табриқлади ва бундай тадбирларнинг ўтказилиши хотин-қизлар ҳаётида катта воқеа эканлигини алоҳида таъкидлади.

СИЗДАН КўНГЛИМ ҚOЛГАНИ ЙўК...

Тақдир сўқмоқларида

Унга ҳамма нарса ярашади. Устига илдири, чиройидан либослари чирой очади. Аёллик милоҳатида қатрагина ҳам қисилмаган Насиба (келиниг шундай атай қолайлик) ни бахта ташналик қисди. Негадир, пешонаси очилмади. Фарзандсизлик доғи аста-секин ой юзига соя ташлай бошлади, кундан-кун сулиб бораверди. Турмуш уртоғининг ҳам бора-бора уйдан қура кучага кўпроқ интилаётгани кўнглига ноҳуш-ноҳуш уйлари келтираверди.

— Сиздан кўнглим қолгани йўк. Аммо менинг юзимга қараб, умрингизни ўтказиб юборманг. Пешонам шу экан...

У, бардошлим-а, тошдан-да қаттиқ дардини кўнглининг тубларига чуқтириб шу суларни айтди. Ғалати сукунат, улик сукунат, илондай совуқ ва даҳшатли сукунат...

— Насиба... Шу, бола бокиб олсак-чи, мана синглим жужабирдай жон. Йўқ демас...

Бугун шу хонадон

кичкина Шириннинг ширин қилиқларига тулди. Тоғадан далага, янгалдан онага айланган меҳрибонлар қуршовида уларга бир дилдан бўлиб, диллари боғловчи тилла занжир бўлиб усаётти, бу қизалоқ.

Ҳаётдан энг катта таскинни болалари-ю, эрига хизмат қилишдан, уларни эъзозлаб, эъзозли бўлишдан топган оила маликаларига юз тасанно. Чақмоқдай кийинган болаларни мактабу боғчага, турмуш уртоғининг энига иланган билинар-билимас гардни эҳтиёткорлик билан қоқиб очик чехра-ю, бир олам меҳр билан ишга кузатиб қолган аёлдан дачхтли одам борми дунда. Азизлари учун тотли таом тайёрлашдан оладиган хузурини бир китоб қилиш мумкин уларнинг... Ҳаёси билан ҳамани ҳаёлантирувчи бу наргизлар қайси боғни яшнатмайди дейсиз?

Маҳкамтош ҚОДИР
қизи,
Сурхондарё вилояти

ҚАЛЬ КўЗИ

Яқинда хизмат юзасидан республика радиосига борган эдим. Қабулхонада еши улуг бир киши утирарди. Чехрасидан гамгилликни кўриб кўнгли сурадди.

Маълум бўлишича, Фаргона тумани раҳбарлари Рустам Хамралиевнинг тақдирига бефарқ қараганликлари сабабли у «Қармоқ» ходимларидан нажот сураб келибди. Бироқ Рустам ака Чимен қишлоғига қайтиб кетишга пули йўқлигини минг истиҳола билан сузларди.

Шу пайтда бизнинг суҳбатимизни тинглаб утирган аёл — Тошкент шаҳридаги 3-туғруқхона шифокори Раънохон Иномова Рустам акага кўнглидан чиқариб 1500 сум ҳаля этди.

... Раънохоннинг чин инсонлигига таҳсинлар айтиб, диллардан меҳр-оқибат йўқолмаганини англаб руҳланиб кетдим.

Мухтор БЕК

Қадрият

лик яхши эмас, десам углимнинг жаҳли чиққандек бўлди.

Кампир куз ёшларини артиб улгурмаган эди. Чамаси элик ёшлар атрофидаги сочлари оқарган бир киши уни ютади:

«Ингламанг, ойижон, туйга бормаيمان».

Кампирнинг юзига табассум югурди ва еш қизлардай чаққон уридан турди. Она-бола автобусдан тўшиб кетишиди.

Мен уларни кузатиб уйга толдим. Кампирнинг углини еш бола десам, кексаликка йул олган одам. Одатда, кишилар бу ёшда кўпроқ илбратомуз бўлиб эл назарига тушадилар ва ешларга урناк кўрсатадилар. Қудрат ака эса ешига муносиб иш қилмади. Онасининг қабри совмай туриб углини уйлантирди. Хотини Сафаргул она эса қўшни хотинларни чақириб кучма «гап»ини ўтказди. Азалор уйда уйин-қулгино, ичкиликбозлик қилиш қандай кўнглиларига ситарқин-а. Ахир, «гап»даги хотинлар марҳумани яхши билшар эли-ку. Наҳотки кўнглихўшликларини ўлган одамнинг рухидан афзал деб билишса. Қани бу ерда мусулмончилик, ўзбекчилик қаеқда қолди. Маҳалла-куй, жамоатчилик нега бунчалик бефарқ ва доқай? Халқимизнинг миллий улуғлигига муносабат шунми?

Бироқ, беш бармоқ баробар эмас, деганларидек ҳаётда шундай оилалар ҳам борки, улар қазо қилган яқинларининг шахсий буюмлари, хатлари, китоблари, суратлари ва кийимларини хотира сифатида авайлаб сақлайдилар. Буларнинг ҳаммаси авлодлар учун ўтмишдан елдорик. Аждодлар хотираси одамларни жипслаштириб, анъанавий қадриятларни қарор топтиришга хизмат қиладди.

Н. ХОЛЙГИТОВА
Тошкент Давлат Иқтисодийт
университети ўқитувчиси

АНЪАНАЛАР — ҲАЁТ САБОҒИ

Халқимизнинг узига хос ва мос урф-одатлари, удуғлари бор. Буларни ўтмиш, бугун ва келажакни боғловчи муҳим халқлар дейиш мумкин. Авлод ва аждодлар муносабатларининг улдуқсиз занжири ана шу халқлардан таркиб топган. Улар жамият тараққиети ва мамлакат равнақини белгилайдиган асосий омил ҳисобланади. Авлодлар халқаси заифлашган ёки узилган жамият инқирозга учраши, таназулга юз тутиши табиий. Утмишни билмаслик ёки менсимаслик маънавий қоқоқликка олиб келади. Зеро, авлодлар руҳи билан яшаган халқнинг замини мустаҳкам бўлади. Шунинг учун ҳам халқимизнинг ўтмишдан қолган бой ва бебаҳо миллий маданият маънавий меросини чуқур урганиш, авайлаб-асраб сақлаш ва уни келажак авлодга етказиш муҳим заруриятдир. Бироқ, яқин ўтмишимиздан ҳам халқимизнинг миллий удуғларига тўшов солиб келинди. Қабристонларни зиёрат қилиш, таъзияда қатнашиш, фотиҳага юриш каби урф-одатларимизга эскилик сарқити сифатида қаралиб кучли таъқиб остига олинди. Ҳартугул узлигимизни бутунлай унутиб юбормадик, озми-кўпми удуғларимизни сақлаб қолишга эришилди.

Маълумки, халқимиз анъаналарга бой. Биргина дафн маросими билан боғлиқ саксондан ортиқ удуғларимиз мавжуд. Марҳумни кўмиш, таъзиясига қатнашиш, руҳини шод этиш шулар жумласидандир. «Таъзия қарз, туйга бормасанг ҳам таъзияга бор», — деган нақл бежиз айтилмаган. Қолаверса, «Марҳумни кўмиш маросимида қатнашиш — инсон фаолиятининг тожилдир», — дейди қадимги Рим буюк мутафаккири Цицерон. Ўзбекчилик расм-русумига кўра, аздорнинг уйда уч кунгача қозон осилмайди. Қўнғишулар меҳр-муруват кўрсатиб туришади. Бу жуда инсонийлик рамзилар. Дунедаги бошқа ҳеч бир халқда бундай одамгарчилик тимсолини учратиш амримаҳол. Азалорлар уйда фақат бир йилдан кейингина туй-тумалоқлар бўлиши мумкин. Булар

нинг ҳаммаси марҳумлар хотирасини эъзозлаш анъаналари сирасига кирарди.

Истиқлол шу каби урф-одатларимизга кенг йул очди. Бугунги кунда халқимиз диний маросимларини эмин-эркин ўтказишмоқда. Аммо ҳаётимизда ота-боболаримиздан мерос бўлиб қолган бой анъаналарга пугур етказишдек салбий ҳаракатлар ҳам учраб турибди. Шу уринда узим гувоҳ бўлган бир воқеа ҳақида тухталиб ўтмоқчиман.

Автобусда енма-ён утириб кетаётган кекса аёл ўқинди: «Уф, бошим айланиб кетди, автобус қаеқка юради? Углим билан айтишиб қолган эдим, аразлаб кетди...»

— Хафа бўлманг, холажон, қайтиб келади, — дедим тасалли берган киши бўлиб.

— Э-э, қизим-а, узимизда, кексалардаям айб кўп. Ургатини, маслаҳат бериш уринга узинг биласан, хоҳишинг, деймиш. Мана, менинг углим буюқ заводда ишлайди. Яқинда Қудрат исмли уртоғининг ойиси вафот этган эди. Оралдан уч ой утгани йўқ. Мана бугун у углини уйлантиряпти. Онасининг битта ҳайити ҳам утмасдан туй қилипти. Қишлоқ қариялари нега индамга, оқсоқоллар қандай рўхсат беришдикин-а? Углимга бормайсан десам, маҳалла раиси ҳам, кампирнинг жигарлари ҳам рози бўлишибди, сизга нима, ойижон, дейди. Бундан чиқдики, мен ўлсам, эртасига туй-томоша қилавераркансан-да. Ота-боболаримиздан қолган урф-одатларни менсимаслик ва унга амал қилмас-

АСРГА ТЕНГЛАШГАН МОМО

Қиммат момо пирубадавлат, табаррук онахонларимиздан бири. Улар Чирокчи туманидаги Хужаабдужаббар қишлоғида истиқомат қиладилар. Қиммат момо Жүраева 104 ёшни қарши олдилар. Лекин ҳали тегик ва бардам.

— Болалигимда онамнинг орқасидан далага борардим. Онамга кумаклашардим. Ешлигим колхозда меҳнат қилиш билан утган. Уша пайтлари бу эркакни иши деб ҳеч ҳам ажратмаганмиз. Ҳамма ишни қилганмиз. Қулимдаги еш гудайимни тутинг соясига етказиб узим галла урардим. Экин-тинкинга тушган зараркундаларни тўрган кунларимиз ҳам куп бўлган. Агар шундай қилмасак чигирткалар бор ҳосилийиб еб битирарди. Дала ишларидан ташқари уй-рузгор юмушларини ҳам эплаштирганмиз.

Эрларимизнинг ҳар бир гапи биз учун қонун эди. Улардан гап эшитмайин деб барча ишларни уз вақтида қилишга ҳаракат қилардик. Мен ҳам турмуш уртгоимни доим очик чехра

билан кутиб олганман. Эҳтимол шунинг учун булса керак, оиламизда бирон марта ҳам урушжанжал бўлмаган. Момонинг яхши бир одати бор. Ҳеч қачон кек сақламайди, гина-кулуратни билмайди. Доимо хушчақчақ. Келинларини ҳам уз қизларидек куради.

Момо етти фарзандни

воёга етказиб, уйи-жойли қилди. Фарзандлари ҳаётда уз урнини топишган, турли касбхунар эгаларидир. Қиммат момонинг 36 нафар неваря, 143 нафар чевара, 15 нафар эваралари бор. Момо уларни ҳар доим «меннинг ешимга етинлар», — дея дуо қиладди.

Хонбиби ҚИММАТ
қизи

Богдорчиликка меҳр азалдан халқимиз қонига сингиб кетган. Яхшидан бог қолади, деган аjoyиб нақл ҳам шунга небаддир. Пайгамбаримиз Муҳаммад (с.а.в) нинг ҳадиси шарифларига шундай ҳикматлар битилган: «Қулгоинга қиёмат-қойим хабари эшитилиб турганда ҳам бир туп ниҳол экиб кет».

Даржақиқат яхши ният билан кучат утқазиб, бог-роғлар яратиш энг эзгу ва саовоби ишлардан ҳисобланади.

Оила йили муносабати билан Поп туманидаги «Поп тонги» газетаси муҳаррирининг уринбосари, Ўзбекистон журналистлар уюшмаси мукофотининг лауреати Ртиқали

Намозов узи яшаётган маҳалла худудидидаги ташландиқ жойни узлаштириб, бог-роғ барпо этиш ташаббуси билан чиққан эди.

— Ҳар бир одамнинг касбидан ташқари узи қизикқан соҳаси булади, — дейди ҳамкасбимиз. — Биров гул, биров булбулга ишқибоз. Мен богбонликни яхши кураман. Бу нарса ижодимда ҳам аксини топган. Қуллаб богбонлар ҳақида очерклар ёзиб, улар номини элга танитганман. Бундан ўн-ўн икки йиллар илгари «Гулистон» журналида эълон қилинган «Боглар заволтонмасин» сарлавҳали публицистик мақолада Чуст-Поп, Наманган-Тошкент катта йули ёқасидидаги беовен богларнинг яратилишига туртки булганидан, ҳамқишлоқларим меҳнати билан Сирдарё соҳилида ҳашар усулида мўъжаз бог барпо этилганидан фахрланиб юраман.

Юрагимда қачондир узим ҳам уз қулим билан бог яратсам, деган армоним бор эди. Шу армоним ушаладиган булди. Сирдарё бўйидаги тулпроги гишт заводида берилган, ташландиқ долга келиб қолган бир гектардан зиёдроқ ерни ижарага олиб, бог қилишга аҳд қилдим.

Ҳамкасбимизнинг ташаббусини туман ҳокимлиги, Сирдарё жамоа хужалиги раҳ-

ларининг руйҳати эълон қилинади. Гарчи такрор булсада, беш-олти минутлаб томоша қилиб утирамиз. Рекламага кетган вақтимиз-чи, бир пайтнинг узида икки-уч марта такрорланади. Битта суз 2-3 марта қайтарилади. Масалан, «Кетди — кетди», деб айтиладиган ашулада «кетди» сузи 82 марта айтилади. Вақтни угирлайдиган бундай ҳолатларни тартибга солиш вақти етмадимикан? Қолаверса, чет элнинг беҳаё, ур-ийқит филмларига зарурат борми? Ҳозир Москва ва бошқа маҳаллий дастурлар орқали навбати билан ҳар бола

кунига ургача 3-4 та мултфилм, 2-3 та кино куради. Уларнинг мазмунини тулик тушунмайдилар, чунки курганини бировга айтиб бериб, мияни чинқиқтириб тарқатишнинг зарурати йўқ. Фақат қабул қилувчи булиб қолишяпти. Демак, бундан болаларга ҳам, жамиятга ҳам наф йўқ. Энг катта ва қайтариб бўлмас бойлик ҳисобланган вақтни бекор кетказишяпти. Шуниси ачинарли ҳолдир.

С. БОЗОРБОВ,

Манғит шаҳри

Савоб

бари мамнуният билан қуллаб-қувватладилар. Дарё соҳилидаги ташландиқ, уйдим-чукур жойни тартибга келтиришда журналистга Наманган сув-қурилиш трестлари ҳамда тумандаги механизациялашган кучма жамланмалар яқиндан ёрдам бердилар.

— Оиламизнинг барча аъзолари, утил-қизларим, қувемим билан маслаҳатлашиб, бу боғимизни «Оила боғи» деб аташга қарор қилдик, — дейди Ртиқали Намозов.

ЖУРНАЛИСТДАН ЧИҚҚАН БОГБОН

халламизда истиқомат қилувчи табаррук инсонларни таваллуд айемларини, элга хизмат қилиб, ибратли умр кечирган азиятқишлоқларимизнинг юбилейларини, «Оила» атағимш муқаддас даргоҳда бир-бирларини эъозлаб умргузаронлик қилган ҳамқишлоқларимизнинг «олтин туй»ларини ва шу каби тантана-маросимларини утқазини режалаштириб қуйдик. Келажақда тарбия масканларини, мактабларини, кам таъминланган оилаларни мева билан таъминлаймиз деган ниятимиз бор.

Поп тумани Санг қишлоғининг пирубадавлат отахонлари иштирокида Науруз кунларида оила боғида 200 туздан зиёд, урик, олма, нок-сингари сархил мева кучатлари утқазилди. Шундай қилиб, Попнинг муқаддас гушаси саналган минг уйли Сангда, шундоқкина Сирдарё соҳилида журналистнинг «Оила боғи» илк ниҳоллари қад ростлади.

Эл-юрт маъмуричилиги йулида яратган «Оила боғи»нгиз ҳаммаша яшнаб турсин, Ртиқали ака!

Гуларёй САМАТОВА,

Поп тумани

Орият

ҚИММАТГА ТУШГАН УЗУМ

Отамирза ота бизнинг қишлоққа номуси, орияти кучлилигидан келиб қолган экан. Ун уч, ун турт яшарлик пайтида қушни богдан икки бош узум угирлабди. Богбон урини тутиб олиб урмабди-ю, аммо ундан зиёда қилибди. Уғирлаган матоҳини қулгага тутқазиб, бутун қишлоқни айлангириб, айбини элга ейибди.

Уятдан боши эгилган Отамирза киндик қони туқилган она қишлоғини ташлаб бизнинг Қорамуртимизга қочиб келган экан. Бундан беҳабар қорамуртликлар унга изат-икром курсатиб, бошпана беришди. Шу ерда уйли-жойли, бола-чақали бўлиб, ҳалол меҳнат билан оиласини боқибди.

Оралдан қанча йиллар утди. Бу воқеа ҳамқишлоқларнинг эсидан ҳам чиқиб кетди. Қазон қадри етиб Отамирзанинг онаси оламдан кўз юмди. Энди у икки ут орасида қолган эди. Борай деса номус кучли, бормай деса якякю елгиз волидаи муҳтарамасини сунги йулга кузатиш керак. Охири боришга аҳд қилди. Шундаям тунда бориб, тунда қайтди. Эл кузига қуринишдан ор қилди.

Ҳа, саксонга кириб вафот этган Отамирза отага узум қимматга тушди.

Асқарали МАМАТОВ,

Чортоқ

Мен руҳиятшунос уқитувчиман. Касбим тақозосига қўра, мактаб уқувчиларининг дарс тайёрламаслиги, кутубхоналарга бормаслик ёки телевизор томоша қилиш касалига чалинганлик сабабларини узимча таҳлил қиламан. Шу ҳақдаги мулоҳазаларимни баён этиш ниятида қўлимга қалам олдим.

«Вақтинг кетди — бахтинг кетди», — дейди доно халқимиз. Америкаликлар ҳам «вақт — бу пул» — деб уқтиришади. Кейинги пайтда ҳаётимизда қимматли

вақтнинг исроф қиладиган ҳолатлар купайиб бормоқда. Автобус катталари, қабулхоналардаги қутишлар етишмаганидек, уйимиз турида туриб узингга билдирмай вақтингни олаётган «шайтон қути», яъни телевизорнинг вақт угирлаши ҳаммасидан ошиб тушади. Телевидение курсатувлари қизиқарли ва ранг-баранг. Лекин такрор тасвир ёки қуринишларга жуда куп вақт сарфланмоқда.

Масалан, илгари 2-3 қисмли филмдаги воқеаларни эндиликда ойлаб, йиллаб қуришга турги келяпти. Филм тугагандан кейин ҳеч нарса эсда қолмайди ва янгиси бошланади. Бу ҳам майли, ҳар қисмининг боши ва охирида филм ижодкор-

ВАҚТ ҲАҚИДА

Биласизми?

ЗАҲАРГА ЧАП БЕРГАН АРЗАНДА

Тарихдаги талай фожиаи ҳолисалар синил кислотаси билан боглик. Масалан, Россиянинг сунги императори Николай II нинг арзандаси «Тобольский дайди», Григорий Распутинни шу даҳшатли заҳар билан улдиришга уриниб қуришган. Распутиннинг ширинликка учлигини билган доктор Станислав Лазоверт пирожноёга калий цианидининг кучли «доза»сини қушиб беради. Бироқ Распутин пирожноени маза қилиб туширганга қарамай тирик қолади. Хуп, бунинг сирини нимада? Гап шундаки, Распутиннинг ганимлари ширинлик (қанд, глюкоза) заҳар кучини енгиб, зарарсизлантириб қўйганидан беҳабар булишган.

ЭРКАКЛАР КЎРКИ

Туркиянинг Ризе шаҳрида эркакларнинг энг асосий курки сифатида бурун эфирфот этилади. Маҳаллий «Чай ТВ» телевидениеси уша шаҳарда «Энг чиройли бурун» мавзуда халқро таллов утказди. Унда Туркия, Озарбойжон, Грузия, Украинадан 50 нафар бурундор эркаклар қатнашди. Ғолиб деб 51 ёшли турк Маҳмед Озюрек топилди. У узининг 8,5 см. ли чиройли бурни учун 450 доллар мукофот олди. Иккинчи урин ҳам турк фуқаросига Энгин Узунга насиб этди. Учинчи уринни тбилислик Мерабн Абдулладилзе эгаллади.

Мухтор БЕК
тайёрлади.

Бу дунёни асли турт кунликкина деймиз-у, лекин...

Уйлаб курганмисиз? Нега? деган савол бисеру, жавобига тилимиз лолу карахт? Нега? Нега? Нега?

Айбсиз парвардигор дейишади, бу ҳаётда каму кустсиз инсон йўқ. Ҳаммамиз ҳам уз-узимизни етук ва баркамол санаймиз-у, аммо лекин узгалардаги узимиздан кура афзалроқ жиҳатларни куриб курмаганга, сезиб сезмаганга оламиз. Нега? Нега узгаларнинг яхшилиги, бахтирлиги ва еларду гами, бахтсизлигидан жисму жонимиз оғринмайди — лоқайд ва совуққоймиз. Нега? Нега? Нега?

Хонадонимиз туридаги жавонга қалин-юпқа, рангоранг китобларни тартиб билан териб қўзимиз ва... кунчишимиз фақат вақти-вақти билан чанг-чундан тозалаш учунгина уларни қўлга олиб яна қайтадан тартибни бузмайгина жойига қўямиз, варақлаш,

уқиб хаелимизга ҳам келмайди. Лекин худди шу жавоннинг нариги чеккасидаги чиройли идишлар, косяк пиелалар, қадаҳларни ифтихор билан, иштиқуиштаха билан тез-тез қўлга оламиз... Нега? Нега? Нега?

— Дадажон, аяжон, — дейди пинжимизга суйкалиб келиб узимиз е қизимиз ва утинали —

мен билан бир пасгина утиринг, қизиқ-қизиқ эртагу хикоялардан айтиб беринг...

— Чарчаганман ахир, куп жаврайверма, бор уйинингдан қолма, мени тинч куй, — дея азиз фарзандимизни узимиздан, меҳримиздан узокқатамиз. Лекин шу оннинг узидеақ вақтимизни, бахтимизни, нақдимизни аждарҳодек ямламай йутувчи турт бурчак сандиқ — телевизорга кузимизни, қулоғимизни, қалбимизни тикамиз.

Умримиз лаҳзаларини шун-

чаки бекор-бесамар утказамиз-у, умримиз давомчиларига сарфлашдан эса қизғонамиз. Нега? Нега? Нега?

Етти ет бегонани дусти азиз деб биламиз, куз-кузлаб дастурхон езиб зиёфатлар берамиз, дуч келган одамга кунгил сирсиноатларимизни ишонамиз... Лекин, лекин — енимиздаги ҳар

лаҳзада «лаббай» деб тургувчи қондошу жондошимизнинг қалрига етмаймиз, кузларига нур, билалига қувват, юрагига малҳам бўлмақни хаелга ҳам келтирмаймиз...

Нега? Нега? Нега?

Ҳаётнинг қийинчиликларидан, етишмовчиликларидан, тартибсизликлар, ноҳақликлар, қаллобликлардан нолганимиз нолган — булар учун гуноҳни кимгадир, кимларгадир тақаганимиз тақаган. Ахир бу жууда осон йул-да. Лекин айбни узи-

Турмуш сабоқлари

миздан қидирмаймиз, ҳамма иллат оиламиздан, хонадонимиздан, остонамиздан бошланишини тан олишни истамаймиз ва е туғрироги ор деб биламиз. Нега? Нега? Нега?

рата олмаймиз... Ва яна дусти узимиздан ҳам купла ажратишни хоҳламаймиз, купни курган бу чархи кажрафтор дуненинг абадий, узгармас қонуниятлари куплиги, шулардан бири — дустан ҳам, душмандан ҳам эҳтиёт бўлмок, кун келиб душман дустга, дуст эса душманга айланмоғи осондан-осон иш эканлигини фаҳмлашга уринмаймиз ҳам.

Нега? Нега? Нега?

Уфф, чарчадим... Уйлайверсанг, санайверсанг «нега»лар нега бунчалар куп?.. Қани энди, «нега, нега»лар камая қолса, биргалашиб аҳиллиги иноқлик билан камайтирсак... Бу дуне шунда гулга, гулзорга айланаиб кетмасмиди?..

Дилбар САИДОВА

НЕГА? НЕГА? НЕГА?

РАШК ЎРИНЛИ БЎЛСИН

1 — Оиладаги можароларнинг келиб чиқишига хиёнат ва кейипатли рашк отки иллат сабабдир. Ислолда ҳам ҳалто хиёнатнинг кечиримаслиги айтиб утилган. Хўш хиёнатнинг келиб чиқишига сабаб нима? Хиёнатга етишмовчилик, бойлик, ҳирсу нафе сабаб бўлиши мумкин. «Эркак киши уйдан толмаганини, куячдан топади», деган гап бор. Лекин баъзида эркак киши уйдан меҳр-муруватга, ҳурматга сазовор була туриб ҳам хиёнат қилади. М. ХОЛМУРОДОВА, ТОШКЕНТ ШАҲРИ: — Хиёнат ҳақида ешитсам, музлаб кетардим. Ойлали бўлсам, турмуш уртоғим хиёнат қилдудек бўлса, ҳеч қачон кечирмайман, дердим. Турмушга чиқдим, упта фарзандим бор. То шу кунгача еримни куярга жой тоғимасдим. Узингиз кургансиз ҳар кунни эрта-лаб ишга етишпадан олин магпинасига гача ювиб куярдим. Ишдан кечаси ун иккида келамини, ярим кечаси келамини ухламасдан купуб утирардим. Гарчи савдо соҳасида ишласа ҳам бирон

2 — марта фалон нарса олиб бер демаганман. Унинг менга хиёнат қилганини уз оғзидан ешитпач эса дунё кузимга қоронғи бўлиб кетди. Лекин болаларимни уйлайман. Уччовиям еш. Ҳали бевафоллик, хиёнат, деган нарсаларни тушунмайди. Мухими, улар даласини жонидан яхши куришади. Нима қилай, бундан бунга азобла яшапга мажбурман. Уртада бола бор... Чиройликкина, ширинсухан, уйини доим саранжом-сариништа гутадиған ва аёлни қандай юпатишни билмайман. Зеро, юпанг бахт беролмайди... — Одам биринчи навбатда узини яхши куриши керак, дейди бир психолог танишим, — ана ушунда сени узгалар ҳурмат қилади. Аёл киши эрига нисбатан талабчан бўлиши керак. Эр ярим кечда келсам «қаёқда эдингиз», деб бир оғиз сурамасанг, вақтида келинг, деб айтмасанг, эркак киши учун хиёнатга йул очилади. Сен унинг бир умрлик йўлошсан, энг яқин одамсан. Шундай экан унга нисбатан талабчан бўлмасанг, қилаётган ишларига қизиқиб турмасанг, йўқотиб қуйишинг мумкин. Бу ҳукмронлик

3 — қил дегани эмас, лекин узингни бечора, хокисор ҳам қилиб курсатма ва бунга йул қуйма. Мен ҳам баъзида уйлайман, ҳаддан ташқари жонфидолик ҳам осқ ести бўлишинга, хорланишинга олиб келмасмикин? М. МАНСУРОВА, ҚУҚОН ШАҲРИ, ДУППИДУЗ: — Бош фарзандим 24 ешда. Энг кичигим 10 синфда уқийди. Бундан тург йил аввал болаларимнинг отаси хиёнат қилди. Биласизми, йигирма йил тинч-тоғу, маҳалла-куйта намунали оила деб ном тарқатган оиланинг бирланга иккига бўлиниб кетиши шов-пув бўлиб кетаркан. Уртага қанчадан-қанча одам тушди. «Ярашинг, эрингизнинг битта хиёнати деб болаларингизни тирик етим қилманг», — дейишди. Мен ярашмадим. Ахир хиёнат қилган киши билан қандай янайсан, қандай бир дастурхонда утирсан. Агар мен хиёнат қилганимда кечирармиди. Еки ушга уртага тушганлар эримга «хотинингни еркак» деб айтишармиди? Бизда, оилада эркак кишининг хиёнати хиёнат ҳисобланмайди, кечирилади, аёли киши хиёнат

4 — қилса-чи? Бошқаларни билмадим мен шундай уйлайман. Ушга нарсаларнинг оти бор — яъни ХИЁНАТ. Фарзандларим даласининг хиёнатини ешитпач, уз-узидан кунглисовиб кетди. Қолаверса, мен кечирганим билан болаларим кечиримаса керак. Ахир улар жууда яхши тушуниб етишпади — хиёнатнинг нима эканлигини. Ҳозир балаоғат остонасида турган қизларимга йигитлар ҳақида, турмушга чиқиш ҳақида гап очсангиз балаоғат қоласиз. Узларнинг руҳиятига бу пунчалик таъсир қилганки, иккала қизим ҳам йигитларга ишончини йўқотган. Турмушга чиқиш ҳақида бирон нарса десам: «Э, ойн, куйинг, йигирма йил бирга яшаган отам бизга хиёнат қилдию, бошқалардан нимани кутиш мумкин», — дейишади. Далалари бир неча бор кечирим сураб келди. Лекин энди кел... О. ЮНУСОВА, ТАШКЕНТ ШАҲРИ, ЧИГАТОЙ — ОКТЕПА МАҲАЛЛАСИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚУМИТАСИ РАИСИ: — 20 йилдан бери аёшлар билан ишлайман. Эҳҳе, қанчадан-қанча ой-

5 — лавий можароларнинг гувоҳи бўлдим. Бизнинг ишимиз фақатгина ажралишпадан оилаларнинг мол-мулкни теғ тақсимлашпадан иборат эмас. Мақсадимиз — уртадаги болани тирик етим қилмаслик. Олти келишим бор. Ҳозир учтаси билан бирга тураман. Бирон марта қафалашмаганмиз. Сизга бир мисол келтирай. Яқинда бир оилани ажралишдан сақлаб қолдик. Унинг сабаби рашк. Эр такси ҳайдайти. Хотин эрини рашк қиларкан. Чунгагидаги пулигача санаб олиб куярдик. Бу умуман нотугри. Ойлада ишончсизлик бўлса, унда оила емирлади. Хиёнат қилмаган эр ҳам ишончсизлик оқибатида бурибинг оғсам, емасаям озги қон қабилида иш тутиб, хиёнат қилиши мумкин. Ассон, жанжал мана шу ишончсизликдан келиб чиққан. Қула томон келишининг юкларини олиб етиши учун машинани йигитнинг елипти олдига келтириб қуйган жойидан қайтариб юбордик. Икки елнинг ота-онасига, ешларнинг узига тушунтириши ишлари олиб борганимиздан сунг улар ярашипти. Мухими

6 — эр-хотин бир-бирининг ички дунёси, харақтерини тушуниб, иззат-ҳурмат қилиши керак. Кунчилик эр-хотинлар бир-бирига ташққи куринишпадан мос келгани билан дунёқараши туғри келмаса, бу оила узокқа бормайди. Р. ФОЗИЛОВ, СИРДАРЕ ВИЛОЯТИ, ХАЙДОВЧИ: — Оилам билан ажрашганимга уч йил бўлди. Аёлим хиёнат қилди. Бунда мен узимни айблайман. Чунки, уйлаб қарасам рашк қилишда чегарадан утиб кетган эканман. Туғри, рашк қилиш керак — сизга тегишли бўлган қилишининг ким билан яқинлигига қизиқмасангиз еки унга нисбатан музлақо бефарк, лоқайд бўлсангиз уртада меҳр-муҳаббат йўқолади. Рашк қилиш, қизганиш керак — бу ушга қилишингизга бўлган муҳаббатининг белгиси. Лекин мен меърдан ошириб, уринсиз рашк қилиб юборган эканман. Ҳагто яқинларидан ҳам қизганардим. Иш шу даражада бордики, у юрган йулида мендан ҳадиқсирайдиған бўлди. Мана шу рашк туғайли кунда уруш-

7 — жанжал. «Гумон имондан айиради», дейишпади-ку. Яхши сўзининг гаюси бўлиб юрган аёлим унга меҳр-муруват курсатган, кунглига йул топа олма бир ҳамкасбига турмушга чиқиб кетди. ФОЗИЛЖОН ИСМОИЛОВ, ФАЛСАФА ФААНЛАРИ ДОКТОРИ: — Хиёнат, рашк ҳақида гап кетар экан, унинг сабабларини уйлаб куриш жоиздир. Турмуш куриб фарзандли бўлиш осон, аммо ота-оналик қилиш қийин. Ешларимиз рузгор ташвишларини мукамал билмайдилар, англаб етмайдилар. Оиланинг мураккаб иқлимини тасаввур қилмай туриб, оила куриш ва мустаҳкамлаш мумкин эмас. Юриш-туриши рисоладагидек, гап-сўзлари маъноли айрим ешларнинг уйдига аҳволига назар ташласангиз, бутунлай етсакари хоятини курсаз. Бир-бирига бақиринишган, узаро иззат-ҳурматни биллишмайди. Кунда дастурхон тепасида йигитсизидан фарзандларининг кунгли зала. Уйда тинчи бўлмаганининг ҳеч қасрда хотиржамлиги йўқ. Уйига боришдан беиз қолган эркак еки аёл кимингидир

8 — ширин сўзига муҳтож бўлиб қолади. Ана шундан бошланади — хиёнат қилиш. Туғри, баъзида хотини саранжом-саришпа, ақли була туриб еки эр мумин-қобил була туриб, хиёнат қилади-ганлар ҳам учраб туради. Бу ҳар икки ҳолда ҳам пулни сабаб қилиб курсатиш мумкин. Ҳар қандай хиёнат кулфат келтиради. Рашк баъзан умр йўлошшини қизганиш орқали туғлиса, баъзан бир-бирига ишонмаслиқдан келиб чиқади. Ишончсизлик бор жойда гумон ва шубҳа пайдо бўлади. Аввалам бор эр-хотин бир-бирининг ишончларини қозонмоқликлари керак. Хиёнат, рашк ҳақида айтмоқчи бўлганларимиз шулар эди. Истагимиз ҳеч бир оилга хиёнат бош суқмасин, рашк отлик аланга урлмасин. Ана ушунда оила бахти тула-туқис бўлади, шундай эмасми, азизлар! Барно СУЛТОНОВА

Хурматли далажонимиз **УСАНОВ** Боймирза **НАРБЕКОВИЧ!**

Сизни Таваллудингизнинг 50 йиллиги ва баҳор аймлари билан табриклаймиз. Бахтимизга соғ-омон бўлинг. Яна Сизга кутдан-кут эзгу тилаклар тилаб ИИВ Академияси тингловчилари — уғилларингиз **Лутфулла**, **Нурулла** ва невараларингиз **Сарвиноз**, **Фазилат**, **Дурдоналар**.

Бисёр бўлса агар бол ҳам, беқадр. Такрор айтилганда рангсиздир калом, Бу ёруғ оламда Ватан биттадур. Биттадур дунёда Она деган ном.

Азиз онажонимиз **Баҳор ЭРКАЕВА!** Сизни 51 ешга тулганингиз муносабати билан табриклаймиз. Яратгандан Сизга соғлиқ-саломатлик тилаб фарзандларингиз **Раҳматилла**, **Шавкат**, **Азамат**, **Фахриддин**, **Иззатилла**, **Хайрулла**, **Маҳфуза** ва **Хуришлар**.

Қашқадарё вилояти Чироқчи туманидан Бўта ЯРБОЗОРОВЛАР оиласи.

Меҳрибон, азиз онажонимиз **Дилором ЗИЕВА!**

Сизни туғилган кунингиз билан самимий қутлаймиз. Доимо сиҳат-саломат, бардам-бақувват, шоду-хуррам юринг. Барча орзуларингиз ушалсин. Қадамларингизга гулдагеталар тушалсин, гам курмасин бошингиз, юздан олсин ешингиз. Бугунги кувончли лаҳзаларингизда Оллоҳдан Сизга мустақкам соғлиқ, узоқ умр тилаб қолашим.

Уғилларингиз: Фарҳоджон, Содиқжон, Эркинжон, Шавкатжон. Келинларингиз: Дилоромжон, Лазокатхон, Иродахон, Дилобархон, Умидахон. Набираларингиз: Равашиножон, Дилшоджон, Дилмуроджон, Шаҳзодажон, Ерқинжон, Азизахон.

Мухтарама Раънохон **БАРАТОВА!** Сизни 12 апрел туғилган кунингиз билан чин қалбимиздан табриклаймиз. Сизга сиҳат-саломатлик, узоқ умр, бахт-саодат тилаймиз. Доймо оиламиз бахтига соғ-саломат юринг.

Турмуш ўртоғингиз ва оила аъзоларингиз.

Мухтарам **ОЙГУЛ!**

Сизни ҳаётингиздаги қувончли кун таваллуд айёмингиз билан самимий табриклаймиз. Ҳамиша соғ-омон бўлинг. Назокат, латофат, ибо каби гузал хислатлар ҳамроҳингиз бўлсин. Дуслар, дугоналар номидан

МУҲАББАТ.

Хурматли дустимиз **Маҳмуджон ҲАКИМОВ!** Сизни туғилган кунингиз навқирон 40 ешингиз билан дилдан табриклаймиз. Умрингиз узоқ, ҳаётингиз порлоқ бўлсин.

Синфдош дўстларингиз.

Азиз онажонимиз **Моҳидахон Мағдисева!**

41—баҳорга чирой қушаётган кунингизда бахт тилаймиз. Ҳаётингизга фақат қувонч ҳамроҳ бўлиб, саломат юришингизни ва оиламиз бахтига узоқ умр куришингизни тилаймиз!

Турмуш ўртоғингиз ва фарзандларингиз — Дошиёр, Даврон, Ботир.

Азизам **ГУЛНОРАХОН!**

Таваллуд айёмингизда сизга истакларим шундай:

Гулга монанд дилбарим, умрингиз узоқ бўлсин, Лабингизда табассум, ибодан ҳамроҳ бўлсин, Муносиб бир умр вафоли ерим бўлинг!

Азиз онажонимиз **ЗАРКУМУШ!** Сизни табаррук туғилган кунингиз билан чин дилдан табриклаймиз! **Исмингиз зар, ўзингиз зар, Доим юмуш излайсиз! Бизга малҳам сўзингиз бор, Отамизга Кумушсиз!**

Умр йўлдошингиз ва фарзандларингиз номидан Маҳмуджон, келиннингиз Соғидахон.

Уйимизнинг қуеши — рафиқам, онажонимиз **КУПАЙСИН!** Сизни туғилган кунингиз билан қутлаймиз! Хонадонимизнинг файзию орасталлиги сиз билан! Бахтимизга ҳар доим соғ-саломат бўлинг. **Эҳтиром билан умр йўлдошингиз, фарзандларингиз.**

Меҳри дарё онажонимиз **Фарида ИСЛОМОВА!**

Сизни муборак пайгамбар ешингиз билан чин қутгилдан қутлаймиз! Узоқ умр, соғлиқ тилаймиз. Бахтимизга доимо саломат бўлинг.

Фарзандларингиз ва набираларингиз номидан — Нодира, Иззатилла, Қудратилла.

Қадрли **Қобил ФОЗИЛОВИЧ!** Таваллуд кунингиз билан қутлаймиз. Сизга Оллоҳдан узоқ умр ва доимо оила аъзоларингиз ва дўстларингиз ардоғида бўлишингизни тилаб:

Каримовлар хонадони.

Доно ва азиз отажонимиз **Алиёр ЧОРШАНБИЕВ!**

56 баҳорингиз муборак бўлсин! Умрингиз узун, эзгу ниятлар ҳамроҳингиз бўлсин!

Гарчи олам шодликлари ранг-барангдир нақадар, Сиз туганмас давлатдурсиз ўғилга ҳам, қизга ҳам.

Фарзандларингиз Алишер, Дилбар, Собир, Рашид, Дилфузахон ва Содиқжон.

Оиламиз подшоҳи, боғбони, суянган тоғи **Неъматилла ҲУСАЙН УҒЛИ!**

Умрингиз 45 ешига қуйибсиз қадам, Таваллуд кун ила қутлаймиз шу дам. Ҳаётда ҳеч қачон курманг дарду гам, Боқий умр қуриб, соғ бўлинг ҳар дам. **Рафиқангиз Мавлуда, фарзандларингиз Суннатилла, Нилуфар, Шерзод.**

ДОНОХОН ва **ДИЛНОЗАХОН!** Сизларни 15 апрел таваллуд айёмингиз билан чин қалбдан табриклаймиз. Ҳаётингиз баҳорий чечакларнинг ифрларига, куклам шодликларига ҳамда, бахту-иқболга тулик бўлсин. Журналистга хос камтарин ижод йули ва омад ёр бўлишини тилаб,

«ЖУРНАЛИСТ—96» талабалари.

Азиз отажонимиз **Мардон ЧОРИЕВ!**

Сизни 21 апрел таваллуд топган кунингиз билан чин қалбдан табриклаймиз! Сизга узоқ умр, бахт ҳамроҳ бўлишини тилаб ўғлингиз **Ахбарали**,

Тошкент Давлат иқтисодиёт университети халқаро бизнес факультети толиби.

Хурматли укажонимиз **Икромжон МУРOTOV!**

Сизни баҳор айёмидеги таваллуд кунингиз билан муборакбод этамиз! Узоқ умр, омад, бахт-саодат тилаймиз!

Хурматли укажонимиз **Икромжон МУРOTOV!**

Сизни баҳор айёмидеги таваллуд кунингиз билан муборакбод этамиз! Узоқ умр, омад, бахт-саодат тилаймиз!

Дилафрўз, Сарвиноз, Комилжон ва Лазизжон Муротовлар.

Азиз фарзандимиз **Шерзод ЭРФОЗИЕВ!**

Сизни таваллуд кунингиз билан чин қалбдан муборакбод этамиз. Сизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ёр бўлишини истаймиз. **Оила аъзоларингиз.**

Қадрли почтамиз **ҲАМИД ОБИДОВИЧ!**

Сизни 15 апрел — туғилган кунингиз билан қизгин табриклаб, Сизга сиҳат-саломатлик, узоқ умр, порлоқ ҳаёт ва ширин турмуш тилаб қолашим.

Адолат изласа қай дил — адолатли бўлар Сиздек,

Диёнат истаган кунгил — диёнатли бўлар Сиздек.

Ҳақиқат йўлига жонни фидо этмоқ ишингиздир,

Садоқат айласа ҳар ким — саодатли бўлар Сиздек.

Хурмат билан қайингиз Шухратилла, келиннингиз Гулчеҳраҳон

ва фарзандларингиз.

Қадрли қуевимиз **ТУЛКИНЖОН** ва қимматли синглимиз **ЛОЛАХОН!**

Сизларни таваллуд кунларингиз билан чин юракдан табриклаймиз. Сизларга мустақкам соғлиқ, ширин ҳаёт ва оилавий бахт-саодат тилаб қолашим.

Хурмат билан акангиз Шухратжон ва янгангиз Гулчеҳраҳон.

ЭЪЛОН

Ҳамза тумани, Янгибод даҳасида уй-ҳовли

СОТИЛАДИ:

6,5 сотих ери, 3 та хона, телефони бор. Истаган вақтингизда телефон қилинг.

Телефон: 98-44-10.

«Трансавтотуризм» ҳиссадорлик жамиятига қарашли халқаро йуналишда қатнаш учун берилган 0002682 рақамли лицензия йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

«Оила жамиятнинг асосий бугиндир, ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида булиш ҳуқуқига эга»

Ўзбекистон республикаси Конституциясининг 63-моддаси.

Наманган Ўзбекистоннинг иқтисодий-ижтимоий тараққиётида алоҳида аҳамиятга эга булган вилоятлардандир. Ер майдони 7,44 минг км² булиб, республика майдонининг қарийб 1,8 фоизини эгаллайди. Наманганда республика аҳолисининг 7,8 фоизи яшайди. Аҳоли зичлиги жиҳатидан Андижон, Фаргона, Тошкент вилоятларидан кейин 4-уринда туради. Агар республикада ҳар бир км²да 47,7 та аҳоли яшаса, Наманганда эса бу кўрсаткич 220,0 тани ташкил этади. Аҳоли зичлиги кейинги 10-15 йил ичида 20 фоизга яқин ортди. Бу Наманганда аҳоли табиий усими нисбатан юқори даражада эканлигига далолатдир. Статистик маълумотларга қараганда, бугунги кунда республикада ҳар 1000 та аҳолига нисбатан туғилган фарзандлар сони 32-33 таданга туғри келса, Наманган вилоятида 34-35 кишини ташкил этади.

Вилоят иқтисодий-ижтимоий тараққиётининг келажак йўналиши биринчи навбатда унинг демографик тараққиётига, яъни аҳоли сонининг усиб боришига боғлиқ. Бу ҳолни атрофлича урганиш учун ТошДУ Аҳолишунослик лабораторияси ходимлари Наманган вилоятида 1996-1997 йиллари социологик тадқиқот утказишди. Тадқиқотта 184 та қишлоқ жойларида истиқо-

нат қилувчи оилалар жалб этилди. Аҳолининг оилада фарзандлар сонига булган муносабатини би-лиш учун 18 ешдан юқори булган ҳамма суров қатнашчиларига қуйидаги савол билан муурожаат этилди: «Сизнинг фикрингизча оилада нечта фарзанд булгани маъқул?»

ТУРЛИ ХИЛ МУНОСАБАТЛАР

Турли авлод вакилларининг жавоблари ҳам турлича булди. 1930-49 йилда туғилган аҳолининг 90 фоизи, 1950-79 йилда туғилган авлод вакилларининг эса фақат 35 фоизи кўп болали 5-6, 7-8 ва ундан кўп болали оилани маъқул ҳисоблашди. Суров қатнашчиларининг 65 фоизи 1-2 ва 3-4 болали оила тарафдори булиб чиқишди.

Наманган вилоятида аҳолининг оилада фарзандлар сони ҳақидаги фикрлари уларнинг маълумотлилик даражаси буйича ҳам фарқ қилади. Олий ва урта махсус маълумоти булган суров қатнашчиларининг кўпчилиги бу саволга қуйидагича жавоб беришган: 55 фоизи 1-2; 20 фоизи 3-4; 3 фоизи 5-6; 1 фоизи 7-8 ва 21 фоизининг жавоби ноаниқ. Тулиқсиз урта ва урта маълумотлиларнинг эса 15 фоизи 1-2; 30 фоизи 3-4; 15 фоизи 5-6; 10 фоизи

Тадқиқот

7-8; 5 фоизи 9 ва ундан кўп фарзандли оилаларни маъқул деб ҳисоблашган. Қолган 25 фоизи ноаниқ жавобларни беришди.

Аҳолининг оилада фарзандлар сони ҳақидаги фикрлари уларнинг ижтимоий гуруҳлари буйича ҳам фарқ қилади. Ишчи ва хизматчиларнинг 80-85 фоизи 2-3; 3-4 болали, қолган 30-35 фоизи 5-6 ва ундан кўп болали оила тарафдори эканини билдиришди.

Шундай қилиб, социологик тадқиқотнинг курсатишича, Наманган вилояти қишлоқ жойларида кекса авлоддан ёш авлодга утиб борган сари оилада фарзандлар сонига булган муносабат узгариб бормоқда. Кекса авлод вакиллари кўп болали, ёш авлод вакилларининг асосий қисми эса 3-4 болали оилани маъқул ҳисоблашмоқда. Бу ҳолни бозор муносабатларининг шаклланиши ва ривожланиб бориши натижасида аҳоли турмуш тарзида вужудга келатган айрим иқтисодий-ижтимоий муаммолар билан изоҳлаш мумкин. Ушбу муаммоларни яна ҳам мукамал урганиш эса алоҳида илмий тадқиқот талаб этади.

Абдумулоиб ИБРОҲИМОВ,
ТошДУ фалсафа
факультетининг социология
бўлими IV-курс толиби.

**Мададталаб мактуб
ЯХШИ ОТГА БИР ҚАМЧИ**

«Хурматли таҳририят! Қул ювишдан мақсад ош ёиш деганларидек, бизнинг ҳам хат ёзишдан кузалаган муллоамиз бор. Бу ҳам булса узимиз истиқомат қилаётган жойдаги муаммолардир. Демак ҳақ бундай:

Манзилгоҳимиз — Пахтакор туманидаги «Самарқанд» жамоа ҳужалиги худудида олти минг аҳоли яшайди. Агар ҳақиқатни яширмай-нетмай руйи-рост айтсак, шу кунлардаги турмуш шароитимиз яхши эмас. Буни қатор сабаблари бор. Биринчидан, табиий газ босими ниҳоятда пасайиб кетган. Шу боис хонадонларимиз яхши исмайди. Паст оловдан қозон қайнаши ҳам қийин. Утган йилнинг октябр ойидан буён аҳвол шу. Яширишнинг ҳожати йўқ; бутун киши ичи одамлар печкага тапши ёқиб чиқишди. Ҳозирги пайтда кумир сотиб олишга ҳар кимнинг ҳам қурби етмайди-ку! Ҳаргул бехимизга бонор илқ келди. Куешли кунларга етганимиздан қувонсак-да, ҳамон фориг булолмаётган ғам-ташвишларимиздан азият чекиб яшаймиз. У ёғини сурасангиз, бу ердаги электр чирокларига ҳам дард теккан. Ёнишдан қура, ёнмаслик ҳолатлари кўпроқ учрайди; суткасига бир-икки соат ёнали ҳолос. Кундуз кунлари ўз йўлига, аммо туналир электр чирогисиз хонадонлар бамисоли улик чиққан уйдек ҳувуллаб қолади. Телевизор, радио соқов.

Яна бир муаммо бизни кўп ташвишта солади. Бу ҳам булса, тоза ичимлик сувини танқислигидир. Ҳоҳ ишонинг, ҳоҳ ишонманглар, жамоа ҳужалиги худудида кушпа-кундуз кунлари қулида пақир кутарган эркак-ту-аслар турнақатор булишиб каналдан сув ташинишди. Шу сувдан қозон қайнайтишди. Ваҳоланки, таркиби аниқланмаган оқова сувларни истеъмол қилиш натижасида турли хил юқумли касалликлар келиб чиқиши мумкин.

Биз юқорида қайд этилган масалалар юзасидан мутасадди ташкилотлар (хусусан, туман газлаштириш идораси бошлиги Турғун Файзиев ва туман электр тармоғи раҳбари Тиркаш Усаровлар) ҳамда туман раҳбарларига қайта-қайта муурожаат қилавериш чарчалиқ. Лекин идорамга идора юриб бирор натижага эришмади. Қонқарлик жавоб ололганимиз ҳам йўқ».

Таҳририятдан: Қамчи еган от йўрғаламай қолмайди. Зора, газсизга босилган ушбу мактуб Пахтакор тумани раҳбарларига бир қамчи бўлиб тунса-ю, улар ҳам ҳаракатга тушиб қолмиса? Ахир яхши отга бир қамчи кифоя дейишди-ку, яна билмадик-ов...

Шикоятчиларнинг арз-доилини оққа қурирувчи:
Комил ТОШ

Дуённинг барча давлатларида солиқ тизими маъқул. Ҳар йилнинг биринчи чорағида даромаддан тўланадиган солиқ атрофида жуда кўп гаплар, шов-шувлар, баъзан кўнглисиз воқеалар руй бериб туради. Фуқаролар миллати, irq, касб-корно-тутган тутумидан қатъий назар солиқ тўлашга мажбурдилар. Бундай «ортиқча ҳаражат» кимга малол келмайди, дейсиз. Даромадини яширгани учун дунёга машҳур теннисчи Штеффен Граффнинг отаси қамоққа тушгани шунки қўрсатадики, қим бўлмган, марҳамат қилиб олган даромаднингиздан солиқни ўз вақтида тўлаб қўйинг. Чунки солиққа доир қонун-қондан бузиниш учун ҳеч кимга рўхсат берилмаган. Дунёда доғ таратган боксчилар Майк Тайсон билан Холлифильднинг бир марта жангидан АҚШ солиқ полицияси нақд 25 миллион доллар солиқ ундирган. Шведияда эса солиқ миқдорини ошириб юборишгандан кейин «АББА» каби машҳур ансамбл, бир неча бой-бадавлат шведлар бу мамлакатни тарк этишган. Демак, солиқ тўлашдагина эмас, балки солиқ миқдорини белгилашда ҳам адолат бўлиши керак экан.

Ишқ-муҳаббат даридан «даҳолар» ҳам чегда қолтирмаган куринади. Карл Маркснинг хизматкори Елена Демутда булган фарзандини, дустининг шаънига гард юктирмамаслик учун, Ф.Энгельс ўз оталигига олгани маълум эди. Яқинда «Аргументи ва факти» газетаси В.И. Лениннинг Инесса Арманддан туғилган угли ҳақида маълумот беришди. «Пролетариат йўлбошчиси»нинг гайриқонуний угли Александр Владимирович Стефен 1913 йили туғилган. Ҳозир Берлин шаҳрида, ойига 1200 дойчмарка нафақа олиб, япаб келатир. Александр туғилгандан кейин етти ой утгач, уни бир австралиялик

коммунистнинг оиласига беришди. 1928 йили эса Америкага — «куздан нарироққа» жунатиб юборишди. У отасининг «дохий»лигини онасидан эшитган. Хуллас, АҚШда омади чоппамағ, 1959 йили собик ГДРга кўчиб келди. Унинг қимдан дунёга келганини яхши билган немис коммунистлари илтифот курсатишди, фуқаролик ҳамда яхши уй-жой турилади беришди. 1967 йили Берлиндаги учрашувга тапширф буюрган. Л.И. Брежнев уни «Халқлар дустлиги» ордени билан тақдирлайди. Бироқ «дохий»нинг И.Арманддан туғилган угли бундан ортиқ шарафга муяссар булолмайди. Уни Москвага тақлиф этишмайди. Наҳора, ушбу даврга «Йўлбошчилар»нинг севи-муҳаббатлари ҳам уларнинг аёсиз қилмишлари каби сир сақланиши керак булгандирда.

Ўтган 1997 йил давомида АҚШ мактабларида ўқотар қурол воситасида 11 минг марта зуравонлик қилинган қайд этилган. Бундай аҳвол аксарият ҳолларда ўқувчилар ва ўқитувчиларнинг ҳалокатига сабаб бўлаётир. Зуравонликни эса 11-13 ёшли ўсмирлар — мактаб ўқувчилари амалга оширишмоқда. Кейинги пайтда АҚШда қурол савдоси билан шуғулланаётган Миллий қурол-аслаҳа ассоциацияси адресига кўп танқидий фикрлар айтылмоқда. Чунки ўқотар қуроллар дўконларда эркин сотиладиган АҚШда мамлакатда болаларнинг бу ашёларни қўлга киритиши, масалан, кўча-қўйда арзон нархга сотиб олиши қийин эмас. Президент Б.Клинтоннинг қатъий хатти-ҳаракати билан мамлакатнинг янги

йил бюджетига, қурол-яроғларнинг мактабларга олиб киритилишининг олдини олиш учун 72 миллион доллар маблаг ажратилиш кўзда тутилди. Ҳозирги пайтда Вашингтондаги ҳамма мактабларнинг кириш жойига металл буюмларни аниқлайдиган махсус жиҳозлар ўрнатилган. Америка жамоатчилигининг фикрига қараганда, болаларни жиноят қилишга ундаётган асосий сабаб бу -зуравонликни, босқинчиликни тарғиб қилаётган олди-қолди кинофильмлардир.

Маълум муллоғта ҳўкм этилган жиноятчиларни сақлаш деярли ҳамма мамлакатларда узига хос муаммо ҳисобланади. Жумладан, Испанияда мамлакат пойтахти Мадрид шаҳри яқинидаги Арануэзе деган жойда янги турмони ишга туширилиш режалаштирилмоқда. Унинг янгилиги шундаки, бу жойда жиноятга биргаликда қул уришган эр-отинлар сақланган. Режага қура, турмада 72та камераси бўлиб, уларда жиноят содир этган эр-отини уч етгача булган фарзанди билан биргаликда жаза мулдатини утатиши. Ҳар бир камеранинг кенглиги 14—16 метрдан булиб, ётоқхона, кичкина даҳлиз ва ваннахонани ўз ичига олади. Жиноятчиларнинг уч етгача булган боласи учун қароватни турма маъмурияти бериши кўзда тутилган.

Ахборот воситаларининг хабарига қўра, ҳозирги пайтда Америкада ёсиз маҳсулотларни истеъмол қилиш оммавий тус олган. Ёғ ўрнида миллатилаётган маҳсулотлар таъмин ётга ўхшаса-да, қуввати

ҳақиқий ёғникдан бир неча баравар кам экан. Албатта, ёғсизлантирилган маҳсулотларга эҳтиёжнинг органини Америкада ёғ камлигидан эмас, балки аҳолининг ўз саломатлигини, ортиқча семириб кетишдан сақланиш, юракнинг соғломлигини асраш учун нафсини бир қадар тийиб иш тутайтганидандир. Мутахассислар бир кунда 60—70 грамм ёғ истеъмол қилишни маслаҳат беришди. Ва айни пайтда ёғнинг киши организмда моддалар алмашинуви учун «тенгсиз хизмати»ни алоҳида таъкидланади.

Исроилда янги жамоатчилик қўмитаси тузилди. Бу қўмита зиммасига мамлакатда кейинги пайтда воғта етмаганлар орасида авж олиб кетган фоҳишабозлик ва усмирларга нисбатан жинсий зуриланнинг олдини олишдек муҳим вазифа юкланган. Исроил полициясининг матбуот учун берган маълумотларида қайд этилишича, мамлакатда юзлаб усмир болалар ва қизлар «ғунги клубларнинг «доний» хизматкорларига айланган. Меҳнат ва ижтимоий муаммолар вазирлигининг қайд этилишича, Исроилда яширинча секс-мактабларида кўп сонли усмирлар бадавлат мижозларга «хизмат қилиш» сиридан сабоқ олишаркан. Ана шу вазирлиқнинг маълумотига қура, деб ёздди «Труд» газетаси, утган йили 700 нафар исроиллик усмирлар ўз оила аъзолари — оталари, акалари ва бошқа туғилганлари томонидан жинсий зуриланга дучор булган. Яқин-орада Исроил кенесети (парламент) бу муаммони бартараф этишга қаратилган қонунни қабул қилиши кутулимоқда.

ЭҒИЗЛАШ

Шу кунларда қайси жойга борманг Навруз шодифаналари давом этаётганининг гувоҳи буласиз. Ўзбекистон Темир йуллари давлат ҳиссдорлик компаниясининг, соғлиқни сақлаш хизматига қарашли. Тошкент тиббиёт билим юрти ҳам бундан муетасно эмас.

Бу йил оила йили деб эълон қилиниши муносабати билан Навруз шодифаналари билим юрти ўқитувчи ва ўқувчилари иштирокида театрлаштирилган «Оилам — бахтим, Наврузим — қувончим» номли сценарий асосида бўлиб ўтди.

Билим юрти директори Анваржон Мирағзамов байрамни очар экан, барчага соғлиқ, ўқинишида ютуқлар, оилаларига тотувлик, юртимизга ободлик тилади. Шундан сунг булажақ ҳамшираларнинг турли касб-хунарлари бўйича беллашувлар бўлиб ўтди.

Меҳмон кутиш, пазандалик, келин салом, оилада қизнинг вазифаси, келиннинг урни ва яна бир қатор шарқона одоб-ахлоқ, урф-одатларимиз бўйича беллашувларда ўқувчилар бор маҳоратларини намойиш этдилар.

Шундан сунг дастурхонларга баҳорнинг таниқ таоми — сумалек тортидди, ош тарқатилди. Сунтра байрамнинг бадий қисми бошланди. Булажақ ҳамширалар нафақат билимда, одоб-ахлоқ, пазандалик, балки қушиқ куйлаш, рақс хиром айлашда ҳам мохир эканликларини намойиш этдилар.

Асрор СУЛАЙМОНОВ

Ха, заргар битган занжирни узиб бўлмас, тангри битган тақдирни бузиб бўлмас. Бунга шак келтирганлар қанча, аламини қаҳрга бериб, ҳаёт измидан чиққанлар қанча! Уз хатосини англаб столмай, тубандика кетганлар қанча! Бироқ охирати поклар, бардоши тоғлар, имони бут одамлар борки, улар аянчли қисмат қаршиида ҳам узлигини йўқотмай, барча синовларга бардош бериб, инсон учун энг муқаллас туйғулар саналмиш меҳр-муҳаббат, ишонч, севги, вафони байроқ қилиб юрарлар.

Жаҳонгир йигитлик хизматидан «бир оёқда қайтаман» деб уйлабми? Йўқ, албатта. Бирок тақдир биттигида жоғза эзилган экан. Аммо... Жаҳонгир ака меҳнат фаолиятини Шарқ матбаа нашрияти босмаҳонасида мусаххалик вазифаси билан бошлаган эди. Уста мусаххалик 27 йил шу даргоҳда ишлаб, иззат-икром топди. Унинг рост-гуйлиги, талабчанлиги, уз ишга садоқати жамоа меҳрини қозонди.

БҲТҮН ОДАМ

риқман, танимда қон сиқиб, тангри ризқини бериб турибди. Фарзандларим, қариндошларим теграмда гирен. Улар қалбиди меҳр, одамларнинг муруввати мени яшашга қорлайди... Гарчи менинг оёқларим ишламасада, ақлим, тафаккурим шикаста эмас. Туғлар узоқ ўтириб, гоҳ-гоҳ инсон тақдирини меҳр-муҳаббат, инсонийлик ҳақида ҳикоялар битаман». Шундан сунг Жаҳонгир ака қўлига дўторини олиб, шайтан меҳру-муҳаббатини ҳам чексиз.

маҳзун бир куй қалди. Куй бутун хонадонни тудлириб, отанинг қалб иззорини таратди. Жаҳонгир Гулбаҳор бобоси куйига уйинга тушар эди.

Келини Ширин опанинг фарзанду қайнотага ула-

ни асло унутмаслигимиз керак. Қайнотам — оиламизнинг фахри. Қизим Навбаҳор бобосини бир кун қурмас, бизга тинчлик бермайди. Мен бу оилга келин бўлиб тушганимдан жуда хурсандман. Бирор киши эшитгимизни тақиллатиб келса аввало қайнотамни, сунг хужайинимни сурайди. Демакки, бошимизда соябон, сунган тоғимиз бор экан. Тангри менга қайнотамлек инсонга хизмат қилишни буюрган экан, мен ҳаммаша тайёрман.

70 эшни қаршилаётган Жаҳонгир акани меҳрибон фарзандлари, оқила келини, ширин-шакар неваралари қатори биз ҳам қутлаймиш!

Жаҳонгир ака, сизнинг ҳаётингиз — биз учун ибратдир!

Фотима ЖУМАЕВА

Қуйида Жаҳонгир Абубакировичинг ҳикояларидан бирини ўқийсиз.

КУПРОҚ УРИНГ...

(Ҳикоят)

Бир кимса эрта билан ўғлини пуписалаб-уриб, кучадан кучага утиб борар экан, бир дарвоза олдини супуриб юрган қиз:

— Ҳой, амаки бу йигитни эрталабдан қақшатиб нега ураёқсиз? — деди.

— Қизим, бу ўғлим булади. Шу десангиз, ҳамма вақт айтагани ишни қилади, — дебди амаки.

— Ия, айтганини қилса ёмонми? Ҳоҳил ота экансиз, — деб қолибди қиз.

Ота йулида давом этиб, яна ўғлини койиб, уриб бораверибди.

Дарвоза олдида сув сепайтган ана бир қиз учрабди. У ҳам

боёги қизнинг саволини берибди. Жавобни эшитгач: «Вой, бу одам жинни булган, аяғил айтганини қилса қандай ахши», деб қолеварибди.

Кейинги кучада узун сочларини рўмоли устидан бошига чамбарак қилиб олган хушрўй бир қиз енгларини шимариб олиб, эшик олдини ораста қилаётган экан. Баалоғатга етиб қолган йигитнинг зорланиб йиғлашидан сергақланиб қалбида қандайдир ачиниш билан суз қотибди:

— Амаки, нима бўлди узи?

— Э қизим, бу нодон ўғил нуқул айтганини қилади, — деб одатдагича жавоб берибди амаки, — шу боис...

— Туғри қиласиз. Ўғлингизнинг бўйини қаранг, ақли булганда фаросат билан айттирмасдан уз билган ишларни бажармасиди, — дебди қиз.

— Баракалла қизим, кунг-лимдагини айтдинг, — дея ота ўғлини яна савалай кетибди.

Шунда ўғил зорланиб: — Э ота, ростамизга дуппослаяспиз-ку?, — дебди.

— Эҳ ўғлим, севибганимдан! Аллоҳ келим этса, шу оқила қиз насинимиз бўлгай. Олдинда хурсандчилик, тую тантана, — деб жавоб берибди ота.

Жаҳонгир АБУБАКИРОВ

«СПОРТ ЮЛДУЗЛАРИ» БОШҚОТИРМАСИ

ЭНИГА: 1. Африкалик футболчи, у «қора Замора» номин билан машҳур. 3. 1935 йили жаҳон чемпиони. 4 та олтин медал олган машҳур стол теннис оидуси. 5. Қиличбозлик бўйича 20-йилларнинг энг машҳур спортчиси. 7. Венгриялик оғир атлетикачи, 1966 йили жаҳон чемпиони. 8. Сува сакраш бўйича 1964 йили Олимпиада чемпиони. 9. Канаданинг тоғ чанги спортчи бўйича 50-йиллар охиридаги машҳур спортчилардан бири. 11. Германиялик бу аёл 1970 йил 400 метрга сузишда Европа чемпиони бўлган. 13. У 50-йилларда Европанинг энг машҳур академик эштак эшувчиларидан саналган. 15. Наёза улуктириш бўйича 1947 ва 48-йилларда жаҳон рекордчиси. 17. Венгриялик бу оғир атлетикачи 13 марта жаҳон рекорди урнатган. 19. Оғир атлетика бўйича 1972 йили Олимпиада голиби. 21. Бу футболчи 80-йилларда «Динамо» (Киев) таркибиди туп сурган. 22. От спортчи бўйича 1971 ва 73 йиллардаги Европа чемпиони. 23. Чалқанча сузиш бўйича 1964 йили жаҳон рекордчиси. 25. 30-йилларда Норвегиянинг энг машҳур чангичиси. 27. Баттерфлей усулида сузиш (100 метрга), бўйича 1974 йил уч марта жаҳон рекорди урнатган спортчи. 29. Футболчи. 1936 йили Олимпиада ва 1960 йил Европа чемпиони. 31. Замонавий бешқураш бўйича 1964 ва 68-йилларда Олимпиада чемпиони. 33. Финландиялик бу спортчи 400 метрга югуриш бўйича 1974 йил Европа чемпиони бўлган. 35. Профессионал бокс бўйича 1934 йил жаҳоннинг абсолют чемпиони бўлган спортчи. 36. Клей Кэсиус купроқ шу ном билан машҳур. 37. Фигурали учин бўйича 1962-65 йилларда турт қара жаҳон чемпиони. 38. Ижри исми бу хоккейчи 1976-77 йилларда жаҳон чемпиони бўлган. 39. Бу гимнастикчи аёл брусда машқ бажариш бўйича 1974 йил жаҳон чемпиони бўлган.

БҲЙИГА: 1. Узунликка сакраш бўйича 1931 йили жаҳон рекордчиси. 2. АҚШлик спортчи, диск улуктириш бўйича 4 қара Олимпиада чемпиони. 3. Руминиялик спортчи аёл, академик эштак эшиш бўйича 3 марта Европа чемпиони. 4. Туркиялик эркин курашчи, 4 марта жаҳон чемпиони. 5. 70-йилларнинг энг машҳур велоспортчиларидан бири, уч марта жаҳон чемпиони. 6. 200 метрга брас сузишда сузиш бўйича 1950-51 йилларда жаҳон рекордчиси. 10. Европанинг 1964 йилдаги энг яхши футболчиси. 12. Муҳаммад Алининг профессионал ринглайз биринчи тренера. 14. Венгриялик боксчи, 1948 йили Олимпиада чемпиони. 15. Полшанинг 80-йиллардаги энг машҳур футболчиси. 16. Бир кишилик қанозда 1972 йил Олимпиада, 1973 йил жаҳон чемпиони. 17. Австриянинг чанги спортчи бўйича 60-70-йиллардаги машҳур спортчиси. 18. 70-йилларда чанги спортчи бўйича 4 марта жаҳон чемпиони бўлган германиялик аёл. 19. Собик СССР футболчиси, 1976 йили Олимпиадада бронза медали сохиби. 20. Даниялик спортчи аёл, 1938-41-йилларда сузиш бўйича 30 марта жаҳон рекордчиси. 24. Полшалик енгил атлетикачи, 1958 йили Европа чемпиони. 26. 100 метрлик масофани 11 секундадан тезроқ югуриб ўтган биринчи аёл. 28. 100 метрга чалқанча сузиш бўйича 1956 ва 60-йиллардаги Олимпиада чемпиони. 29. Ядрони 20 метрдан узокка отган биринчи спортчи. 30. Руминиялик машҳур қиличбоз Олга Сабонинг яна бир фамилияси. 31. Классик кураш бўйича 1953 йили жаҳон чемпиони. 32. 1956 йили XVI эги Олимпиада уйинлари оловини ёққан спортчи. 33. АҚШлик сузувчи, 1967-72-йилларда 20 марта жаҳон рекордчиси. 34. 1974 йили Европа биринчилигида 5 та олтин медал сохиби бўлган германиялик сузувчи.

Тузувчи: Дониёр ЯШМОНОВ

1			2		3		4		5		6
			7				8				
9		10			11		12		13		14
15			16		17		18		19		20
			21				22				
23		24			25		26		27		28
29			30		31		32		33		34
					35		36				
37					38		39				

Гилла **Жамият**

Муассисларимиз:
Ўзбекистон Республикаси
Хотин-қизлар қўмитаси,
Болалар жамағармаси ва
«Соғлом авлод учун» Халқаро
хайрия жамағармаси

Шпоримиз:
Оила - жамият фахри

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент-700000,
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.
Манзил Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти - 20.00
Босишга топширилди - 19.30

Ҳомий
«Матбуот тарқатувчи»
акциядорлик жамияти

Обуна индекси - яқка обуначилар учун 176
ташкилотлар учун 177

Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г-011151
29711 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Чоршанба кунлари чиқади.
Баҳоиси эркин нархда.
Навбатчи Раҳмон ҚОДИР